

Waar dient het voor?

Over het boek

Auteur: José Maria Vieira Mendes

Illustrator: Madalena Matoso

Vertaler: Annelies Beck

Uitgeverij: Tiptoe Print

Over de makers

José Maria Vieira Mendes (°1976, Lissabon) is auteur en vertaler van theaterstukken. Zijn theaterstukken zijn vertaald in meer dan tien talen. Hij is ook lid van een theatergezelschap en art director van een kunstencentrum in Lissabon. Zijn tekst voor "Waar dient het voor?" ontstond naar aanleiding van de conferentie "Waarvoor dient cultuur?" in 2019.

Bronnen: <https://www.topipittori.it/en/autore/josé-maria-vieira-mendes>,

<https://www.tiptoeprint.eu/boeken/waar-dient-het-voor>

Madalena Matosa (°1974, Lissabon) studeerde design en grafische vormgeving in Lissabon en Barcelona. In 1999 richtte ze met drie vrienden de vernieuwende uitgeverij Planeta Tangerina op. Het boek "Waar dient het voor" verscheen oorspronkelijk in het Portugees bij deze uitgeverij.

Bronnen: <https://www.tiptoeprint.eu/boeken/waar-dient-het-voor>

Korte inhoud

Dit is een boek dat vragen stelt. Het vraagt zich af waar dingen voor dienen. Er zijn dingen waar je van weet waar ze voor dienen, er zijn dingen die zijn waar ze voor dienen en er zijn dingen die voor veel dingen dienen. Maar dient alles ergens voor? En moet dat ook? En moeten we ons van alle dingen afvragen waar ze voor dienen? Of mogen dingen er ook gewoon zijn?

1. VOOR HET LEZEN

MATERIAAL

- een heleboel spullen zoals keukengerief, kampeergerief, gereedschap om te klussen, kunstwerkje of een beeldje, postkaart, speelgoed, oude voorwerpen bv. koffiemolen waarvan de juryleden misschien niet weten waarvoor ze dienen/dienden

1.1. Cover

- Wat is de titel van dit boek?
- Wat zie je op de cover? (De kinderen beschrijven wat ze zien. Misschien zijn er wel kinderen die opmerken dat er iemand op de schommel zit en dat deze schommel eigenlijk een autoband is die als schommel wordt gebruikt. Je kan hier na het lezen van het boek op terugkomen.)

- Waarover zou dit boek gaan? (Alle antwoorden zijn goed.)
- Welke kleuren zie je op de cover? (felle kleuren) Welke sfeer hoort hier volgens jou bij? Welk gevoel geeft dit boek jou?

1.2. Schutbladen

- Wat zie je op deze schutbladen?
- Welke kleuren gebruikt de illustrator? (felle kleuren)
- Waar heb je die kleuren nog gezien? (op de cover)

1.3. Voorwerpen sorteren

Leg alle spullen die je bij je hebt op een grote tafel. Laat de juryleden de spullen sorteren. Ze mogen dit helemaal vrij doen. Belangrijk is dat er een gesprek ontstaat over waarom ze sommige spullen bij elkaar hebben gelegd.

Dit kan zijn omwille van de functionaliteit, de kleur, weten waar het voor dient of net niet,...

- Waarom heb je de spullen op deze manier gesorteerd?
- Waren er ook andere mogelijkheden? Welke?
- Weet je van elk voorwerp waarvoor het dient? Van welk voorwerp weet je niet waarvoor het dient?
- Zijn er voorwerpen die voor meerdere dingen kunnen gebruikt worden? Welke? Waarvoor gebruik je die dan?

2. TIJDENS HET LEZEN

In dit boek is heel veel te zien. Zorg ervoor dat alle juryleden tijdens het voorlezen goed naar het boek kunnen kijken.

- Titelbladzijde: laat een jurylid de titel lezen.
 - Waar dient het voor? (rol om te verven)
 - Wie gebruikte dit al eens?
 - Waarvoor heb je het gebruikt? Zou je het ook voor andere dingen kunnen gebruiken?
- “Voor we beginnen: heeft er iemand een vraag?”
 - Heeft iemand van jullie een vraag? (Deze juryleden stellen hun vraag.)
 - Wat zie je op deze prent? (Alle antwoorden zijn goed.)
- “Wie kent de titel van dit boek?”
 - Kennen jullie de titel van het boek?
- “Waar dient het voor?”
 - Wat zie je op deze prent? (fanfare met titel in de grote trom)
 - Waar dient dit voor? Wanneer zie je een fanfare?
- “Waar dient het voor? Hadden jullie deze vraag al gehoord?”

In het boek staan heel veel vragen die er meteen voor zorgen dat de juryleden actief betrokken zijn tijdens het voorlezen. Laat de juryleden deze vragen tijdens het voorlezen beantwoorden. Op deze manier kunnen er gesprekjes ontstaan over waarvoor dingen dienen of dingen meerdere functies hebben of er ook alternatieven zijn,.... Je kan tijdens het lezen ook verwijzen naar de voorwerpen op de tafel.

 - Zien jullie op de tafel een voorwerp waarvan je weet waarvoor het dient?
 - Zien jullie op tafel een voorwerp dat voor veel dingen dient?
 - Zien jullie op tafel een voorwerp dat voor verschillende dingen kan dienen?
 - Zien jullie op tafel een voorwerp waar je nooit van had gedacht dat het daarvoor zou dienen?
 - Zien jullie op tafel een voorwerp waarvan mensen die lang geleden leefden niet zouden weten wat het is?
 - Zien jullie op tafel een voorwerp dat nergens voor dient?
- “Heeft het bijvoorbeeld zin te vragen: waarvoor dient... een neushoorn?”
 - Wat denken jullie? Heeft het zin om je die vraag te stellen? Waarom wel/niet? Vertel eens. (Alle antwoorden zijn goed)

- Ken je (nog) dingen waarvan je je kan afvragen of het zin heeft om te vragen waar iets voor dient?
Of heeft het altijd zin om je die vraag te stellen?
Draai de bladzijde om en lees verder met de juryleden.
- “Dat wil niet zeggen dat neushoorns (...) ons niet afvragen waar die dingen voor dienen.” Dit is eigenlijk de kern van het boek en niet zo gemakkelijk om meteen te begrijpen. Stel daarom vragen aan de juryleden die hun denken in gang zetten. Je kan dit doen door het zelf eerst hardop voor te doen bv. je zegt dat je deze zin moeilijk vindt om in één keer te begrijpen en leest hem nog eens, je stelt je hardop een vraag,... Probeer om de juryleden zo weinig mogelijk te sturen en steeds alles open te laten.
 - Hé, wat een lange zin. Begrijpen jullie die meteen helemaal? Zullen we hem nog eens lezen?
Wat zou de schrijver met deze zin willen zeggen? (De juryleden verwoorden dit in hun eigen woorden.)
 - Heel goed, wat (naam) daarnet zei. Denken jullie er allemaal zo over of had jij nog aan iets anders gedacht?
 - Moet je je altijd van iets afvragen waarvoor het dient of kan je er ook gewoon van genieten zonder je dat af te vragen? Kan jij een voorbeeld geven van dingen waarvan je gewoon kan genieten zonder je af te vragen waarvoor het dient?
- “Voor we stoppen, heeft er nog iemand een vraag?”
 - Heeft er nog iemand van jullie een vraag?
 - Wat zien jullie hier?
 - Waaraan doet dit jullie denken? (begin van het boek - “Heeft er iemand een vraag?”)
 - Wat is er op deze afbeelding gebeurd? Waarom zouden de makers van het boek dat hebben gedaan? (Alle antwoorden zijn goed. Een mogelijk antwoord zou kunnen zijn dat je als lezer na het lezen misschien meer vragen hebt dan voor het lezen.)

3. NA HET LEZEN

MATERIAAL

- een heleboel spullen (zie “voor het lezen”)
- GSM of tablet om te kunnen filmen
- grote papieren
- verf en penselen of rollers zodat grote vlakken geschilderd kunnen worden (cfr. roller aan het begin van het boek)
- scharen

3.1. Verhaal

- Heeft dit boek een echt verhaal? Waarom wel/niet? Wat vind je daarvan?
- Moet een boek voor jou een echt verhaal hebben om een goed boek te zijn?
- Wil je het boek nog een keer lezen? Waarom? (Als je voldoende tijd hebt, is het aangeraden om dit boek een tweede keer te lezen en zeker om de juryleden vaak door het boek te laten bladeren. De meeste kinderen zullen nog niet zo vaak een boek zoals dit hebben gelezen en door er telkens opnieuw in te kijken en het te vertellen, zullen ze er steeds meer uit kunnen halen.)
- We hebben nu het hele boek gelezen, laten we eens opnieuw naar de cover kijken. Wat zie je? Afhankelijk van wat de juryleden voor het lezen was opgevallen, pas je je vragen aan. Bijvoorbeeld: valt je nu iets anders op dan voor het lezen, weet je nog wat we daarstraks over die schommel hebben gezegd,...
- Weten jullie waarom dit boek is ontstaan? Vertel de juryleden dat de tekst is ontstaan naar aanleiding van een grote vergadering waarin veel mensen samenkomen en zich afvragen waarvoor cultuur dient. Geef voorbeelden van cultuur uit hun eigen omgeving bv. bibliotheek, theatervoorstellingen die lopen, musea in de buurt,...
- Wat vind jij, wat zouden de makers van dit boek hiermee willen zeggen? (Alle antwoorden zijn goed, maar een mogelijk antwoord zou kunnen zijn dat de makers van het boek ons willen doen nadenken of iets pas mag bestaan als we weten waarvoor het dient.)
- Heb je er een idee van waarom de makers van dit boek ons hierover willen doen nadenken? (Als we alleen maar dingen belangrijk vinden waarvan we weten waar ze voor dienen, gaan er heel veel andere mooie dingen verloren. En dit kunnen vaak heel mooie dingen zijn die eigen zijn aan een cultuur, aan hoe mensen leven, wat ze belangrijk vinden,...)

- Zullen we eens naar de achterkant van het boek kijken. Wat staat er daar? (Ik ben een boek dat graag vragen stelt.) Vind je dat deze zin bij het boek past? Waarom wel/niet?
- Waarom stellen mensen vragen? Stel jij ook graag vragen? Waarom wel/niet? (Alle antwoorden zijn goed. Mensen stellen vragen om dingen te weten te komen, om dingen bij te leren,...)

3.2. Illustraties

- Kleurgebruik - techniek
 - Welke kleuren gebruikt de illustrator? (felle kleuren)
 - Welk gevoel krijg jij bij deze kleuren? Waarom zou ze vooral deze kleuren gebruiken? (alle antwoorden zijn goed)
 - Hoe zijn de illustraties gemaakt? (grote gekleurde vlakken waar vormen uit zijn geknipt, bekijk bijvoorbeeld de illustratie met de neushoorn)
- Hoe worden de dingen afgebeeld? Laat de juryleden bladeren door het boek.
 - Worden de dingen afgebeeld zoals ze er in het echt uitzien? (neen, niet altijd)
 - Welke verschillen zie je?
 - Hoe is de verhouding tussen de verschillende voorwerpen? Worden dingen die in het echt groter zijn in de tekeningen ook groter afgebeeld dan dingen die in het echt kleiner zijn? (neen, de stoel bijvoorbeeld is even groot als de sleutel)
 - Wat vind je daarvan?
- Eigen mening over de illustraties
 - Als jij tekeningen bij dit boek zou mogen maken, wat zou je dan anders of beter doen?

3.3. Evaluatie

- Aan de hand van een aantal vragen verwoorden de kinderen hun eigen beleving van het verhaal en de illustraties:
- Vind je het leuk om over dit boek te praten?
 - Wat vind je het belangrijkste aan dit boek?
 - Is dit een boek om snel te lezen of juist langzaam?
 - Is dit een boek dat je altijd van voor naar achter moet lezen of kan je ook eens in het midden kijken en lezen of van achter naar voor?
 - Ken je mensen die dit boek mooi zouden vinden? Aan wie zou jij dit boek aanraden?
 - Stel dat jij bibliotheekmedewerker bent en iemand komt vragen wat jij van dit boek vindt. Wat zou jij antwoorden?
 - Weet je nog waarom de makers van dit boek deze tekst hebben geschreven? (Laat de juryleden dit verwoorden.)
 - Vind je dat de makers van het boek erin zijn geslaagd om ons hierover te doen nadenken? Wat vind je dat ze heel goed hebben gedaan? Wat zou jij anders of beter hebben gedaan?

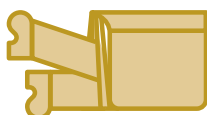
3.4. Creatieve verwerking

- Mogelijkheid 1: Korte filmpjes
 - Laat alle voorwerpen die je meebracht en tentoon stelde op de tafel liggen en in de ruimte staan. Kijk met de juryleden ook rond in de rest van de ruimte. Zien ze daar voorwerpen waarvan ze weten waarvoor die dienen, die meerdere functies hebben, dingen die schijnbaar nergens voor dienen,... Laat de juryleden een aantal voorwerpen opnoemen en hen vertellen waarom ze dit voorwerp opnoemen.
 - Laat hen met een GSM door de ruimte gaan. Komen ze bij een voorwerp waarover ze iets willen zeggen, dan beginnen ze te filmen en vertellen iets over dit voorwerp waarbij ze refereren naar de vragen die in het boek worden gesteld, bijvoorbeeld "Ik zie ... en ik weet waarvoor dit voorwerp dient. Het dient voor ..." of "Ik zie ... en ik weet niet waarvoor dit voorwerp dient, maar ik hoef het eigenlijk ook niet te weten, ik vind het gewoon heel erg mooi, het maakt me blij, ik krijg er een vreemd gevoel van in mijn buik",... Zijn ze klaar met hun voorwerp dan stoppen ze met filmen, gaan op zoek naar een ander voorwerp, filmen en zetten het filmpje weer stop. Eventueel kan je de korte filmpjes daarna monteren en tonen in de bibliotheek of in de klas.

- Mogelijkheid 2: Beeld
 - De juryleden schilderen grote vlakken in felle kleuren. Vervolgens knippen ze vormen uit van dingen net zoals de illustraties in het boek. Dit kunnen dingen zijn waarvan ze weten waar die voor dienen, dingen met meerdere functies, dingen die schijnbaar nergens voor dienen,... Je kan de juryleden hier alle vrijheid geven. Willen ze alle categorieën door elkaar? Willen ze alleen maar dingen die schijnbaar nergens voor dienen? Alles is goed.
-

4. VERDER LEZEN

- De muis en de muur / Britta Teckentrup en Bette Westera (vert.) (Gottmer, 2018)
 - Waarom een tafel geen dier is / Meneer Zee en Melvin (ill.) (Horizon, 2023)
 - Samen gaan bouwen / Oliver Jeffers en Marjolein Algera (vert.) (De Fontein, 2021)
-

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.